

Kansainvälisen historiantutkijoiden maailmanjärjestön XXIII kongressi Poznanissa, Puolassa 21.8 –28.8.2022

XXIII International Congress of Historical Sciences in Poznan 2020/2022

Kansainvälisen historiantutkijoiden maailmanjärjestön *The International Committee of Historical Sciences (ICHS)/Comité International des sciences historiques (CISH)* XXIII kongressi alkoi Poznanin yliopiston juhlassa villoissa.¹ Avajaisissa kuultiin paitsi järjestäjien ja Poznanin kaupungin edustajien puheenvuorot, myös kolme esitelmää:

Ensimmäisen esitelmän piti professori Olufunke A. Adeboye Lagosin yliopistosta Nigeriasta: *Where is History going in Africa?* Hän käsitteli esitelmässään afrikkalaisen historiankirjoituksen kriisejä useissa maissa, esimerkiksi historiallisen tiedon vähäistä hyödyntämistä kansakunnan rakentamisaikavälillä 1960-luvulla. Uusimmat historiantutkimuksen painotukset näkyvät nykyään myös afrikkalaisessa historiankirjoituksessa. Historiaa kirjoitetaan uudelleen, sillä kolonialismin piilevä perintö on pitkään vaikuttanut historiantutkijoiden tulkintoihin. Nykyisin tutkimuksen aiheiksi valikoituvat naistutkimus, väestökysymykset, maatalouden historia, ympäristöhistoria ja kaupunkihistoria. Adeboye toivoi historiatieteelle enemmän näkyvyyttä sekä tutkimuksen suuntaamista globaaleihin kysymyksiin.

Toisen esitelmän piti Chicagon yliopiston professori Dipesh Chakrabarty aiheesta *Capitalism, work and the ground for Planetary histories*. Chakrabarty on historiantutkija, joka jo varhain tarttui kysymykseen ilmastonmuutoksesta. Esitelmässään hän korosti, että ihmiskunta tällä vuosikymmenellä on tullut antroposeeniin kauteen eli geologiseen ajanjaksoon, jonka aikana ihmisen toiminta on saanut aikaan huomattavia geologisia muutoksia, maata ja kallioita on siirretty paikasta toiseen miljoonia kiloja.

Kolmannen esitelmän piti professori Ewa Domańska Poznanin Adam Mickiewicz yliopistosta aiheenaan *Wondering about history in times of permanent crisis*.

Domańska korosti tieteidenvälisyyttä. Historiallisten tapahtumien ymmärtämiseksi hän kehotti historiantutkijoita hyödyntämään esimerkiksi kansatieteilijöiden ja antropologien menetelmiä.

Poznanin kongressin piti olla jo vuonna 2020. Se siirrettiin kahdesti koronapandemian takia, ja onnistuttiin pitämään kaksi vuotta myöhässä helteisessä Poznanissa. Kongressin organisaatio ansaitsee kiitoksen. Osanottajia oli vain 600–800 riippuen siitä, laskettiin mukaan etänä konferenssia seuraavat ja etänä esitelmäänsä pitävät. Osallistujien määrää voidaan pitää pienenä, jos sitä verrataan osanottajien lukumäärään Jinanin maailmankongressissa. Jinanin kongressissa oli osanottajia yli 2700, joista yli 900 saapui Kiinan ulkopuolelta.

Poznanissa sessiot pidettiin yliopiston kolmessa eri rakennuksessa ja rekisteröityminen oli Kulttuuritalo Zamekissa. Osanottajilla oli vaikeuksia siirtyä paikasta toiseen, koska sessiot jakaantuivat kolmeen, osittain neljään osoitteeseen ja kaupunki oli katutöiden runtelema. Yhteisiä ruokailutiloja ei ollut ja kongressin aikana ainoastaan kahvitauoilla saattoi keskustella kollegojen kanssa. Tämä latisti tunnelmaa.

Liian moni osanottaja jäi päätteensä ääreen. Kiinalaiset luennoitsijat eivät päässeet Poznaniin koronapandemian vuoksi ja venäläisiltä osanottajilta evättiin viisumi. Mahdollisesti Venäjän sota Ukrainassa varjosti amerikkalaisten vähäistä osallistumista.

Jinanin konferenssin jälkeen oli ehditty jo vaihtaa CISHin presidentti. Professori Andrea Giardinan jälkeen presidentiksi oli valittu professori Catherine Horel ja sihteeriksi professori Edoardo Tortaloro (University of Eastern Piedmont).

Jinanissa, Shandongin maakunnassa pidetyssä kansainvälisessä XXII maailmankongressissa 2015 kilpai-

1. Poznanin Adam Mickiewicz yliopiston ottamia videoita XXIII kongressista Youtubessa, linkit CISHin kotisivuilla

limme konferenssin seuraavasta pitopaikasta Poznanin kanssa. Tavoitteenamme oli saada XXIII maailmankongressi Tampereelle vuonna 2020. Jälkikäteen katsoen äänestystulos Poznanin hyväksi säästi meidät valtavalta työltä, mitä maailmankongressin järjestäminen viime vuosien poikkeusoloissa olisi vaatinut.

Poznanin kongressissa luennoitsijoiden oli mahdollista esittää esityksensä etänä. Tämä ratkaisu oli monissa tapauksissa ongelmallinen, osittain teknisten ongelmien vuoksi. Etäyhteyksien välityksellä tapahtunut osallistuminen ei monen session kohdalta onnistunut lainkaan. Ohjelmassa oli sessio, jonka organisaattori oli poissa ja kolmesta puhujasta vain yksi paikalla. Tulevaisuudessa olisi voitava varmistaa, että edes session ehdottajat tai puheenjohtajat ovat paikalla. On keskusteltava myös luennoitsijoiden roolista: pitääkö esityksensä paikan päällä vai etänä. Ainakaan session kaikkia esitelmiä ei voitane pitää etänä.

Kongressin ensimmäinen pääsessio käsitteli eläinten historiaa *Interwined Pathways: Animals and Human Histories*, toinen identiteettikysymyksiä antiikin aikana *Memory - Archeology - identity: The construction of Identity on the Antiquities* ja kolmannessa pääsessiossa pohdittiin valtiota ja kansakuntaa *Towards a balanced Historical Knowledge: State and Nation in a comparative perspective – Paradigms of Investigation, narratives, explications*.

Ohjelman iltasessioissa keskusteltiin 1960-luvusta (The Global Sixties) amerikkalaisten Martin Klimken

□ Adam Mickiewicz yliopiston Collegium Minus.
Lähde: Wikimedia Commons, Krzysztof Duda CC-BY-SA 3.0

(New York University Abu Dhabi) ja Mary Nolanin (New York University) johdolla. Vilkas keskustelu käytiin myös toisessa iltasessiossa *A Global History of Humankind in the Making*, jonka järjesti professori Matthias Middell Leipzigin yliopistosta. Unescon yhteydessä toimiva järjestö. *The International Council for Philosophy and Human Sciences* (CIPSH) suunnittelee aiheesta teosta, johon kysytään historiantutkijoita. Keskustelua käytiin teoksen luonteesta ja laajuudesta sekä minkälainen historiateos tarjotaan tuleville sukupolville. Pohdittiin, kiinnostaako painettu kirja tulevaisuudessa. Voimakas viesti oli, että olisi päästävä eroon Eurooppa-keskeisyydestä ja niin sanotun länsimaisen kulttuurin ja historian dominoinnista.

Professorit Matti Hannikainen ja Jari Eloranta olivat organisoineet session (specialised session) aiheesta *State formation and Economic Development*, jossa Hannikainen ja Eloranta analysoivat yhdessä dosentti Aappo Kähösen kanssa Suomen taloudellista kehitystä sotien välisenä aikana. Tästäkin sessiosta puuttuivat useiden tutkijoiden luvatut esitelmät.

Jukka Kortti Helsingin yliopiston poliittisen historian laitokselta oli organisoinut session digitaalisesta

historiasta *Media History, Digital history and Historical Temporalities*. Professori Hannu Salmen esitelmä kuultiin etänä, mutta Uumajan yliopiston professori Pelle Snickars ja Antwerpenin yliopiston professori Thomas Smits olivat Kortin lisäksi paikalla.

Suomalaisista tutkijoista professori Pauli Kettusella Helsingin yliopistosta ja professori Klaus Petersenillä (University of Southern Denmark) oli yhteinen sessio (joint session) pohjoismaisesta hyvinvointivaltiosta *New Approaches to the Political History of Welfare*.

Dosentti Kalle Pihlainen Turun yliopistosta oli organisoinut Veronica Tozzin kanssa Pyöreän pöydän keskustelun (Round table) *Reassessing Historical Methodology: The Value of experience in Historical Knowledge*. Tässä sessiossa Tallinnan yliopiston professori Marek Tamm esitteli kokemuksia digitaalisesta historiasta *Digital Experience of History*. Esimerkkinä hän käytti historian opetukseen kehitettyä virtuaalista vierailua renessanssijan Firenzessä, jossa Firenzen asukkaat työskentelivät aidontuntuisessa rakennetussa ympäristössä.

Seuraavan konferenssin pitopaikaksi yleiskokous oli valinnut jo vuonna 2021 Jerusalemin. Historian maailmankongressin päätettiin pitää CISHin/ICH5:n 100-vuotisjuhlavuonna 2026. Israelin valtio esitteli Poznanissa näyttävästi kongressikaupunkiaan, Jerusalemia

CISH-palkinto annettiin intialaisyntyiselle professori Sanjay Subrahmanyamille. Hän oli väitellyt taloushistoriasta Delhin yliopistossa. Hänen tutkimuksensa ovat kohdistuneet vertailevaan taloushistoriaan, mutta myös kulttuurihistoriaan, sosiaalihistoriaan ja poliittiseen historiaan. Tutkimuksissaan hän on yhdistänyt mikrohistoriallisen lähestymistavan globaaliin historiaan. Hän liikkuu tutkimuksissaan kolmella mantereella. Hän on professorina opettanut Oxfordin, Pariisin ja Los Angelesin yliopistoissa. Hänet on palkittu lukuisilla palkinnoilla ja hän on Kalkutan ja Leuvenin katolisen yliopiston kunniatohtori. Sanjay Subrahmanyamin esitelmä *Why Connected histories? Some reflections* käsittelee globaalin historian haasteita. Eräs haaste oli suurten merien, kuten Atlantin ja Tyynen meren historian kirjoittaminen. Hän oli huolestunut vertailevasta analyysistä, jos vertailtavana ovat toisistaan kaukana olevat maat ja kulttuurit. Viitaten Marc Blochiin, vertailtavilla tapauksilla pitää olla jotain samankaltaista ja jotakin, jonka suhteen tapaukset eroavat toisistaan.

Jinanin konferenssissa aloitettu opiskelijoiden esittämien posterien kesken käyty kilpailu toi esiin uusia

erittäin innovatiivisia hankkeita. Parhaina palkitut saivat rahapalkinnon.

Aikaisemmissa maailmankongresseissa on aina alajärjestöille (International affiliated organisations) tarjottu mahdollisuus omien kokouksien järjestämiseen, näin myös Poznanissa. CISHin alaisia alajärjestöjä on 54, joista konferenssin kahtena viimeisenä päivänä runsas osanottajajoukko seurasi eri alajärjestöjen ohjelmaa, vaikka kokoukset esitelmineen pidettiin Poznanin ydinkeskustan ulkopuolella, yliopiston modernissa Collegium Historicum rakennuksessa. Kansainvälisen kaupunkihistorian komission *Commission pour l'histoire des Villes/Commission for the History of Towns* kokouksessa Identity and Urban Space kuultiin professorien Ferdinand Oppl, Roman Czaja ja Martin Scheutz esitelmät. Ukrainalaisen professori Myron Kapralin esitelmä luettiin, sillä hän ei päässyt paikalle. Oppl esitelmöi Wienin kaupungintaloista identiteetin kannalta. Torunin yliopiston professori Roman Czajan esitelmä koski esiteollisen ajan itäisen Keski-Euroopan poliittisen toiminnan paikkoja ja Martin Scheutz aateliston ja porvariston taloja Wienissä.

Kongressin kuluessa ja sen jälkeen pohdimme, mikä merkitys isoilla, laajoja osa-alueita koskevilla kongresseilla on tutkijoille. Yhä useampi osallistuja kävi pitämässä vain oman esitelmänsä tai esitti esitelmänsä etänä. On syytä kysyä: Onko erikoistuminen mennyt liian pitkälle? Kiinnostavatko tutkijoita vain omaa tutkimusaluetta sivuavat esitelmät?

Olen osallistunut yhdeksään Kansainvälisen historian tutkijoiden maailmanjärjestön kongressiin alkaen Bukarestin kongressista vuonna 1980 ja päättyen Poznanin kongressiin 2022. Historian maailmankongresseissa tärkeimpiä on ollut tutustuminen huippututkijoihin ja uusimpiin historiantutkimuksen trendeihin. Käytävä-, kahvitauko- ja illalliskeskusteluissa jatkettiin esitelmien analysoimista. Ovatko nämä vetonaulatekijät jääneet taka-alalle? Aihealueita valittaessa olen korostanut omalla esimieskaudellani (2010–2015) uusia näkökulmia ja uusia lähdeaineistoja. Jinanin kongressissa oli ensi kertaa esillä digitaalinen historia. Poznanissa uusinta uutta oli eläinten historia ja teemat jotka tulevat yhä lähemmäksi idean esittäjiä, kuten *The Sixties*. Tulevien teemojen esittäjiltä vaaditaan ennustekykä ja tuntumaa niin kutsuttuihin heikkoihin signaaleihin. Näkemykseni mukaan uusien avausten valmistelu vaatii ryhmytyötä ja se olisi aloitettava riittävän ajoissa.

Marjatta Hietala
Tampereen yliopiston
yleisen historian professori emerita